

Etická výchova

Charakteristika

Doplňující vzdělávací obor **Etická výchova** na gymnáziu navazuje na obsah učiva průřezového tématu Osobnostní a sociální výchova, v jednotlivých tématech navazuje na Enviromentální výchovu, Mediální výchovu, Výchovu demokratického občana, Výchovu k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchovu nebo samostatný předmět Etická výchova vyučovaný na I. a II. stupni ZŠ.

Doplňující vzdělávací obor Etická výchova vychází z projektu R. Roche – Olivara a L. Lence. Vede k osvojení a upevnění základních postojů, formou prožitků žáků, k ujasnění hodnotové orientace, k rozlišení dobra a zla a k jasným mravním normám a zásadám. Senzibilizace je přípravou na dané téma, vede k zapojení nejen kognitivní, ale i emotivní složky osobnosti žáka, následná hodnotová reflexe vede k ujasnění a prohloubení tématu. Forma prožitku je zaměřena na osvojení žádoucích postojů a dovedností. Nácvik v prostředí skupiny, za přítomnosti pedagoga aplikujícího účinné složky výchovného stylu umožňuje prožitek přijetí žáka učitelem i skupinou, pozitivní motivaci, prožitek úspěchu. Cílem etické výchovy je prosociální, pozitivně sociální chování vedoucí ke spolupráci, kladnému přístupu k životu, k upevnění vnitřního vztažného systému, který je zárukou pevné osobnosti schopné realizovat to, co považuje za správné i v náročných situacích života bez podpory okolí. Transfer do života, následující v závěru tématu, usnadňuje jeho praktické uchopení a realizaci v individuálních podmínkách a rolích žáka.

Etická výchova zkvalitňuje osobní předpoklady pro úspěšnou spolupráci s druhými jak ve sféře osobní (případně založení rodiny), tak ve sféře profesní, manažerské, řídící. Vede k osvojení dovedností nezbytných pro vedoucí pozice. Vybavuje žáky jednotlivými psychosociálními dovednostmi, které zaměřuje nejen do oblasti posílení osobního vlivu a úspěchu, ale i do oblasti spolupráce a pomoci druhým. Zahrnuje prvky efektivního a účinného programu prevence rizikového chování mládeže.

Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Vzdělávání v dané vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

- účinné spolupráci ve skupině
- spoluvytváření pravidel a podílu na jejich dodržení
- rozvíjení základních komunikačních a asertivních dovedností
- aktivnímu naslouchání druhým a navracení porozumění
- sebepoznání a sebeakceptaci
- pozitivnímu hodnocení druhých, pozitivnímu přístupu k životu v běžných i ztížených podmínkách
- vytváření hodnotných mezilidských vztahů, empatii, vzájemné pomoci
- ovládání a řízení svého jednání a chování
- úctě k člověku, lidské důstojnosti, toleranci k druhým
- úctě k hodnotám rodiny, tradic i duchovním hodnotám

- úctě a respektování přírody
- přijetí zodpovědnosti, uvědomění si práv, povinností a své zodpovědnosti za druhé
- zodpovědnému přístupu ke vzdělání
- řízení a organizaci učení
- komplexnímu pohledu na jevy a skutečnosti
- rozpoznání problému a schopnosti navrhnout jeho řešení a řešit problémové situace ve školním kolektivu
- ke tvořivosti zejména v oblasti mezilidských vztahů
- ke kritickému myšlení, vyslovení, přijetí a pozitivnímu zpracování konstruktivní kritiky
- schopnosti vyjádřit a obhájit svá stanoviska a rozhodnutí
- zaměření získaných dovedností k plnohodnotnému soužití a spolupráci s ostatními lidmi

Vzdělávací obsah

ŘEŠENÍ PROBLÉMOVÝCH SITUACÍ, KOMUNIKAČNÍ DOVEDNOSTI

Očekávané výstupy

Žák

- *si osvojí schopnost vytvářet a respektovat komunikační pravidla skupiny*
- *zvládá metody aktivního naslouchání, navracení porozumění v třídním kolektivu i běžných životních podmínkách*
- *jasně a přesně formuluje svá sdělení*
- *dokáže formulovat, přijmout a pozitivně zpracovat konstruktivní kritiku*
- *uplatňuje tvořivost při společném plnění úkolů*
- *dokáže využívat empatie, asertivních technik a dovedností ke spolupráci*
- *umí vyjádřit a obhájit svá stanoviska*
- *tvořivě přistupuje k problémům*
- *reguluje své chování a jednání*

Učivo

- **vytváření pravidel skupiny** – práce ve skupině, vedení a moderace skupiny, jasné a přesné vyjádření názorů a oprávněných požadavků, respektování druhých a jejich názorů, otevřená komunikace
- **základní dovednosti verbální i neverbální komunikace** - autenticita, soulad verbální i neverbální komunikace, komunikace činy, komunikace tichem, aktivní naslouchání a navracení porozumění, identifikace citů druhých, empatie, empatické naslouchání, asertivní dovednosti a asertivní techniky
- **komunikace citů** - prožívání citů, emoce a jejich vyjádření, usměrnění emocí, zvládání agrese, vyšší city a jejich rozvíjení
- **řešení konfliktů a krizových situací** – obrana před manipulací, reakce na konflikt, pravidla řešení konfliktu, pozitivní formulace problému, reakce na stres, deprese a její prevence,

relaxační techniky

OSVOJENÍ POSTOJŮ, HODNOT, MRAVNÍHO CHOVÁNÍ

Očekávané výstupy

Žák

- *uznává důstojnost lidské osoby*
- *uznává a respektuje hodnoty rodiny, tradic, společnosti*
- *orientuje se v základních sociálních a morálních dilematech doby*
- *přijímá zodpovědnost za své chování a za svá rozhodnutí*
- *je si vědom svých práv a povinností*
- *respektuje pravidla vzájemného soužití*
- *vází si přírody a chrání ji*
- *zodpovědně se připravuje na své životní role*
- *identifikuje se s pozitivními prosociálními vzory*
- *má vybudován vlastní žebříček hodnot a dokáže jej přiměřeně formulovat a obhájit*
- *osvojí si zdravý a bezpečný životní styl*
- *je vnímavý k celosvětovým problémům, v kontextu své situace a svých možností je řeší*
- *umí analyzovat etické aspekty různých životních situací*

Učivo

- **osobnost člověka a jeho charakter** – úcta k člověku, Deklarace lidských práv, Deklarace práv dítěte
- **morální hodnoty a postoje ve vztahu k sobě** – sebeúcta, svědomí, vlastní pravidla jednání, zvnitřnění a upevnění mravních norem
- **morální hodnoty a postoje ve vztahu k druhým** – hodnoty rodiny, společnosti, tradice, média a jejich působení, ekonomické hodnoty, národní hospodářství
- **ochrana přírody, zodpovědnost vůči životnímu prostředí** – úcta k životu ve všech jeho formách, myšlení v globálních souvislostech, zodpovědnost za životní prostředí
- **sociální a morální dilemata doby, v níž žijí** – svoboda, demokracie, rasismus, politika, aktuální trendy doby
- **etika a zodpovědnost** – přijetí zodpovědnosti za své jednání a postoje, systematičnost a organizace svého času, práva a povinnosti vyplývající ze životních rolí
- **zdraví jako etická hodnota** – zdravý postoj k životu, sexuální výchova, sexuální identita, návykové látky

SPOLUPRÁCE, PŘÁTELSTVÍ, PROSOCIÁLNÍ CHOVÁNÍ, TOLERANCE

Očekávané výstupy

Žák

- *si uvědomuje svou identitu*
- *zvládá základní prvky sebeúcty a úcty k druhým*

- *umí reflektovat své chování a přiměřeně sdělovat svůj názor*
- *reaguje jasně, otevřeně, s empatií a se zaměřením na spolupráci*
- *má vytvořen pozitivní vztah k lidem, skupině*
- *zvládá budování hodnotných vztahů ve vrstevnické skupině i ve vztazích s dospělými*
- *uplatňuje tvořivost v oblasti spolupráce*
- *zvládá situaci soutěže i konkurence*
- *dokáže se angažovat ve prospěch druhých i ve prospěch společnosti*
- *zasazuje se pro lidská práva, toleranci, respektuje rozdílnost v otázkách víry a náboženství*
- *spolupracuje s druhými, umí svůj názor prosadit i ustoupit z něj s ohledem na druhé*
- *uznává sociální spravedlnost a demokracii*

Učivo

- **vědomí vlastní identity** – osobnost člověka, rovina tělesná, psychika, emoce, hodnotová orientace, osobní kvality jako přínos společnosti a skupině, sebe prezentace
- **pozitivní hodnocení druhých** – ve ztížených podmínkách a zátěžových situacích, odpuštění, schopnost ocenit druhé a vyjádřit uznání
- **tvořivost v oblasti spolupráce** – hledání nových variant řešení v práci skupiny, fluence, flexibilita při řešení úkolů, senzitivita, intuice, elaborace a jejich využití v praxi
- **základní prosociálnost** – podpora přátelských vztahů ve skupině, podmínky spolupráce, sdílení se, vyjádření soucitu, pochopení
- **komplexní prosociálnost** – angažovanost, vztah k menšinám, obrana slabších, tolerance, demokracie, svoboda vyznání, solidarita, pomoc zemím třetího světa, adopce na dálku, sociální spravedlnost, humanita, mír, nenásilí